

Prekenverkstedet



Den Norske
Israelsmisjon

<https://www.israelsmisjonen.no/pv>

8. søndag i treenighetstiden – søndag 19. juli 2026

Dette prekenverkstedet ble først publisert i 2017

Søndagens tekster: 2 Mos 32,1–4. 30–35; 1 Joh 2,15–17; Matt 6,19–24

Med hjertet på rette sted

Ole Brumm ble spurt om han ville ha honning eller melk til brødet. Selv om svaret har ulike versjoner i norske oversettelser, er den engelske originalen entydig: «Both!»

Det jødiske folk ble lovet et land som flyter både med melk og honning. Vi ville kanskje si: Både i pose og sekk. Ved inngangen til løftets land og det nye liv måtte folket likevel velge: Velg i dag hvem dere vil tjene, utfordret Josva. Det er nemlig ikke mulig å tjene både Gud og kanaaneiske fruktbarhetsguder. Eller for å si det med vår tekst: Gud og mammon.

Det jødiske folk ønsket utfrielse fra slaveriet, men lengtet samtidig tilbake til kjøttgrytene i Egypt. Ole Brumms prinsipp «Ja takk, begge deler» viste seg ikke å være levedyktig for et folk som hadde forpliktet seg til å tjene Herren.

Gudsrikets «enten – eller»

Bergprekenen er den første av fem store taler av Jesus i Matteusevangeliet. De er alle fulgt opp og omkranset av fortellerstoff og undergjæringer. I denne talen videreføres det radikale valg, der det overordnede motiv og mål er rettferdighet. Det er den standard Gud setter for seg selv som han også stiller til oss. Vårt ønske om «både – og» er uforenlig med Guds «enten – eller». Vi mister skatten i himmelen dersom vårt mål er å samle rikdom og skatter på jorden. Vi kan ikke samtidig ha både et friskt og sykt øye. Lyset er kontrasten til mørket. Det er umulig å tjene to Herrer.

Mange vil fremheve Bergprekenen som en av tidenes største folketaler. Mange av dem som beundrer Jesu ord i Matteusevangeliet 7–9 har neppe forstått eller lest grundig nok. For er dette virkelig et realistisk ideal eller mulig livsprogram?

Bergprekenen er ingen folketale. Den er derimot disippelundervisning. Det er ord til det folket, som i likhet med folket ved Sinai og på Moabslettene, valgte og bekjente: Herren er vår Gud. Ham vil vi følge. Det er ord til oss som vil gi avkall på vårt eget og vår egosentrisitet for å slå følge med ham som nettopp sa: «Følg meg!» Jesus eksemplifiserer dette med å spørre hvor vi har vårt hjerte. Selv om vår tekst i særlig grad advarer mot tillit til, og avhengighet av materiell

velstand i vårt jordiske liv, må hjertets lokalisering ses i et videre perspektiv: Skatter i himmelen samles ved lydighet til Herren og hans Ord på alle livets områder, jfr. 2 Mos 19,5–8. Kapittel 6 i Matteusevangeliet avsluttes da også med ordene om å søke Guds rike først (6,33).

Øyet

Lydighet handler både om holdning og handling, høre og gjøre. Ifølge Jesus er en disippel en som «gjør min himmelske Fars vilje» (12,49f og 7,21). Da jeg nylig spurte en rabbiner om «det gode og onde øye» hadde noen spesiell betydning eller tolkning i rabbinsk tradisjon, svarte han meg følgende: Øyet handler ikke bare om synsinntrykk, men om vår holdning. Den som har et klart eller godt øye, er derfor den som ser og har omsorg for sine medmennesker og viser en tjenende grunnholdning. Paulus bruker samme uttrykk som Matteus når han sier at den som gir av sitt eget, skal gjøre det av «et helt hjerte» (Rom 12,8). Tilsvarende uttrykk finner vi også i Talmud: «Den som gir, skal gi med et godt øye, og den som forplikter seg til noe, skal gjøre det med et godt øye». (Jfr. Matt 20,15)

Ideal og virkelighet

Slik Israels 12 stammer var kalt til å leve i lydighet og realisere det utvalgte folks oppdrag om å være til velsignelse, slik valgte Jesus ut 12 disipler eller apostler. De viste seg slett ikke ufeilbarlige. De levde på ingen måte opp til idealet, selv om de hadde sagt «ja» til kallet. Annerledes er det vel ikke med oss?

Ideal er forskjellig fra virkelighet. Jesu undervisning handler derfor ikke bare om idealet og kravet, men også om Guds nåde og tilgivelse. Like før vårt tekstavsnitt har Jesus lært disiplene hvordan de skal be. Ja, han har lært dem å be om at Guds vilje må råde på jorden, slik som i himmelen. Men han har samtidig lært dem bønner om tilgivelse (6,12). Slik kan vi stadfeste at alt er av Gud. Det er også han som, gjennom oss, skal la sin vilje skje.

Derfor er Bergprekenen ikke et uoppnåelig krav til oss, men et uttrykk for den standard Gud setter til seg selv, og som han vil virkeliggjøre gjennom oss. Paulus slår dette fast når han i brevet til filipperne sier: Det er Gud som er virksom i dere, så dere både vil og gjør det som er etter Guds gode vilje (2,13). For oss handler det derfor om å søke Guds rike først – «med hjerte på rette staden».

Hjertet i himmelen – føtter på jorda

Den kjente trubaduren Cornelis Vreeswijk synger i en av sine sanger at «Du kan ingenting ta med deg dit du går». Han har rett. Alt vi har samlet på jorden, vil forgå. Materielle verdier har ingen varig verdi. Det finnes likevel ett unntak som trubaduren kanskje ikke har oppdaget: Det er mulig å få med seg andre mennesker. Det viktigste oppdrag for det utvalgte folk var derfor å gjenreise Jakob, samle Israel og være et lys for folkeslagene, slik at Guds frelse kunne nå til jordens ender (Jes 49,6). Det oppdraget ble apostlene kalt til å følge opp. I dag gjelder det oss.

Derfor vil vi ha vårt hjerte i himmelen – og føttene fortsatt godt plantet på jorda. Hvor vakre de er, føttene til dem som bringer godt budskap! (Jes 52,7 og Rom 10,15).

Rolf Gunnar Heitmann

prest og pensjonist

rolf@israelsmisjonen.no